

บทที่ 4

ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545

จากการศึกษา ผู้เขียนพบว่า พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายอยู่หลายประการ ทำให้ยังมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขายตรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการค้าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ออกมาเพื่อควบคุมกำกับดูแลการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงให้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน และรัฐสามารถติดตามสอดส่องพฤติการณ์ในการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงได้อย่างทั่วถึง อาทิเช่น ประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงโดยไม่ได้จดทะเบียน การไม่ดำเนินงานตามแผนการจ่ายผลตอบแทนที่ได้ยื่นไว้ เป็นต้น รวมทั้งการนำธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงไปเป็นเครื่องมือหลอกลวงในการระดมเงินนอกระบบที่ผิดกฎหมาย หรือที่เรียกว่าการระดมเครือข่าย อันมีลักษณะเป็นการฉ้อโกงประชาชนในรูปแบบแชร์ลูกโซ่ที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในปัจจุบัน อันส่งผลโดยตรงต่อภาพลักษณ์และการขยายตัวของธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง

ดังนั้น ในบทนี้ ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงสถานการณ์ รูปแบบการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น และศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย อาทิเช่น ปัญหาเรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจดทะเบียน ในประเด็นเกี่ยวกับผู้ยื่นคำขอจดทะเบียน ทุนจดทะเบียน หลักประกัน และเอกสารประกอบการจดทะเบียน ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการเลิกประกอบธุรกิจ ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของนายทะเบียนในการเพิกถอนการจดทะเบียนประกอบธุรกิจ ปัญหาการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบ ได้แก่ การสืบสวนสอบสวนคดีอาญา การดำเนินการกับทรัพย์สิน ปัญหาความเชี่ยวชาญของพนักงานเจ้าหน้าที่ ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษ เช่น การเพิ่มเติมฐานความผิด อัตราโทษจำคุก อัตราโทษปรับและมาตรการบังคับโทษปรับกับนิติบุคคล โดยนำกฎหมายของต่างประเทศมาพิจารณาประกอบ เพื่อนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป

4.1 สถานการณ์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการขายตรงและตลาดแบบตรงในปัจจุบัน

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค พบว่านับตั้งแต่มีการใช้บังคับพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ในวันที่ 29 สิงหาคม 2545 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน ณ วันที่ 6 มีนาคม 2551¹ มีผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงที่ได้จด

¹ www.ocpb.go.th , 6 มีนาคม 2551.

ทะเบียนประกอบธุรกิจต่อสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว จำนวนทั้งสิ้น 685 ราย โดยแบ่งออกดังนี้

- ผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงจำนวน 512 ราย แยกเป็นนิติบุคคลจำนวน 507 รายและบุคคลธรรมดาจำนวน 5 ราย

- ผู้ประกอบการธุรกิจตลาดแบบตรง 173 ราย แยกเป็นนิติบุคคลจำนวน 161 รายและบุคคลธรรมดาจำนวน 12 ราย

และจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ณ วันที่ 6 มีนาคม 2551 พบว่า ปัจจุบันมีผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงที่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบ ตรง พ.ศ. 2545 แล้วจำนวนทั้งสิ้น 685 ราย โดยแบ่งเป็น

- ผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงจำนวน 512 ราย แยกเป็นนิติบุคคลจำนวน 507 รายและบุคคลธรรมดาจำนวน 5 ราย

- ผู้ประกอบการธุรกิจตลาดแบบตรง 173 ราย แยกเป็นนิติบุคคลจำนวน 161 รายและบุคคลธรรมดาจำนวน 12 ราย

สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขายตรงและตลาดแบบตรง นั้น พิจารณาได้จากรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ประจำปี 2549 ตั้งแต่ ตุลาคม 2548 - กันยายน 2549 และรายงานผลการดำเนินงานรอบ 6 เดือนแรกของปี 2550 ตั้งแต่ ตุลาคม 2549 - มีนาคม 2550² ซึ่งมีการสรุปผลการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวกับการขายตรงและตลาดแบบตรง รายละเอียดดังนี้

จากข้อมูลรายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 ตั้งแต่ตุลาคม 2548 - กันยายน 2549 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ดำเนินการพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ระบุว่า

ในเดือนตุลาคม 2548 - กันยายน 2549 ได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภค จำนวนทั้งสิ้น 6,894 ราย ได้แก่

² www.ocpb.go.th , 21 มกราคม 2551.

1. เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการโฆษณาจำนวน 713 ราย (10.3 %)
2. เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสินค้าและบริการทั่วไปจำนวน 2,158 ราย (31.3 %)
3. เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสัญญา/อสังหาริมทรัพย์จำนวน 3,936 ราย (57.1 %)
4. เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการขายตรงและตลาดแบบตรง จำนวน 87 ราย (1.3 %)

โดยในเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับการขายตรงและตลาดแบบตรงทั้ง 87 รายนั้น แยกได้ดังนี้

1. ร้องเรียนเกี่ยวกับการขายตรง 85 ราย

ปัญหาคือ ผู้ประกอบธุรกิจไม่จ่ายผลประโยชน์ตามแผน ไม่รับคืนสินค้าจากสมาชิก เปลี่ยนแปลงผลประโยชน์ตามแผนโดยไม่บอกกล่าวสมาชิกล่วงหน้า ขอให้ตรวจสอบว่าบริษัททำถูกกฎหมายหรือไม่

2. ร้องเรียนเกี่ยวกับตลาดแบบตรง 2 ราย

ปัญหาคือ ผู้ประกอบธุรกิจไม่จ่ายผลประโยชน์ตามแผน ไม่รับคืนสินค้าจากสมาชิก เปลี่ยนแปลงผลประโยชน์ตามแผนโดยไม่บอกกล่าวสมาชิกล่วงหน้า ขอให้ตรวจสอบว่าบริษัททำถูกกฎหมายหรือไม่

เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนแล้ว สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบพฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามการละเมิดสิทธิผู้บริโภค ซึ่งได้ดำเนินการตรวจสอบและรับจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงจำนวนทั้งสิ้น 306 ราย แบ่งออกเป็น

1. ธุรกิจขายตรง 295 ราย

- ตรวจสอบการประกอบธุรกิจขายตรง 153 ราย
- ยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรง 109 ราย
- รับจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรง 31 ราย
- การเพิกถอนการจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรง 2 ราย

2. ธุรกิจตลาดแบบตรง 11 ราย

- ตรวจสอบการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง 1 ราย
- ยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง 3 ราย
- รับจดทะเบียนการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง 7 ราย

และจากข้อมูลรายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 รอบ 6 เดือนแรก ตั้งแต่ ตุลาคม 2549 – มีนาคม 2550 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ดำเนินการพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ระบุว่า

ในเดือนตุลาคม 2549 – มีนาคม 2550 ได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภค จำนวนทั้งสิ้น 2,815 ราย ได้แก่

1. เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการโฆษณาจำนวน 487 ราย (17.3 %)
2. เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสินค้าและบริการทั่วไปจำนวน 1,090 ราย (38.7 %)
3. เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสัญญา / อสังหาริมทรัพย์จำนวน 1,198 ราย (42.6 %)
4. เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการขายตรงและตลาดแบบตรง จำนวน 40 ราย (1.4 %)

โดยการร้องเรียนเกี่ยวกับการขายตรงและตลาดแบบตรง 40 รายนั้น พบว่าเป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับการขายตรงทั้ง 40 ราย ทั้งนี้ ปัญหาคือ ผู้ประกอบธุรกิจไม่จ่ายผลประโยชน์ตามแผน ไม่รับคืนสินค้าจากสมาชิก เปลี่ยนแปลงผลประโยชน์ตามแผนโดยไม่บอกกล่าวสมาชิกล่วงหน้า ขอให้ตรวจสอบว่าบริษัททำถูกกฎหมายหรือไม่

เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียน สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบพฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามการละเมิดสิทธิผู้บริโภค ซึ่งได้ดำเนินการตรวจสอบและรับจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงจำนวนทั้งสิ้น 324 ราย แบ่งออกเป็น

1. ธุรกิจขายตรง 307 ราย

- ตรวจสอบการประกอบธุรกิจขายตรง 169 ราย
- ยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรง 84 ราย

- รับผิดชอบเบี่ยนการประกอบธุรกิจขายตรง 31 ราย
- ไม่รับผิดชอบเบี่ยนการประกอบธุรกิจขายตรง 1 ราย
- การเพิกถอนการจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรง 10 ราย
- แจ้งให้ผู้ประกอบธุรกิจชี้แจงข้อเท็จจริง 12 ราย

2. ธุรกิจตลาดแบบตรง 17 ราย

- ตรวจสอบการประกอบธุรกิจขายตรง 16 ราย
- ยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรง 1 ราย

นอกจากนี้ ยังพิจารณาสถานการณ์การกระทำความผิดดังกล่าว ได้จากสถิติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กลุ่มงานป้องปรามการเงินนอกระบบ สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง ที่มีการรวบรวมสถิติการรับเรื่องร้องเรียน ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2549 จนถึงวันที่ 31 มกราคม 2551 ดังตารางต่อไปนี้

สถิติการรับเรื่องร้องเรียน ปีงบประมาณ 2550 – ปัจจุบัน (1 ต.ค. 49 – 31 ม.ค. 51)

การรับเรื่องร้องเรียน มี 6 ช่องทาง คือ 1) โทรศัพท์สายด่วน 1359 2) ทางจดหมายที่ ตู้ปณ. 1359 3) E-mail address fincrime@mof.go.th 4) ทางเว็บไซต์กลุ่มงาน ได้แก่ ร้องเรียนร้องทุกข์และWeb board 5) รายงานคณะอนุกรรมการ และ 6) ด้านอื่นๆ เช่น การเข้ามาร้องเรียนที่กลุ่มงานป้องกันปราบปรามการเงินนอกระบบ

ลักษณะการรับเรื่อง	เรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน ฯ								รวมเรื่องร้องเรียนทั้งหมด
	พ.ร.ก. การกู้ยืมเงินฯ							พ.ร.บ. แซร์	
	แชร์ลูกโซ่	ขายตรงแอบแฝง	FOREX	SET INDEX	COMMODITY	TIME SHARING	อื่นๆ		
สายด่วน 1359	53	242	82	2	17	5	19	14	434
ตู้ ปณ. 1359	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E- mail	4	1	24	0	2	0	0	0	31
เว็บไซต์กลุ่มงานฯ - ร้องเรียน ร้องทุกข์ - webboard	7	7	7	0	2	1	1	0	25
รายงานคณะอนุกรรมการฯ	0	0	0	0	0	0	0	0	0
อื่นๆ	0	0	1	0	0	0	0	0	1
รวม	64	250	114	2	21	6	20	14	491

จากรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ประจำปี 2549 ตั้งแต่ ตุลาคม 2548 - กันยายน 2549 และรายงานผลการดำเนินงานรอบ 6 เดือนแรกของปี 2550 ตั้งแต่ ตุลาคม 2549 - มีนาคม 2550 ดังกล่าวพบว่า สถานการณ์ของการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการขายตรงและตลาดแบบตรงในปัจจุบันนั้น โดยส่วนมากจะเป็นการกระทำ ความผิดเพราะไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545

ส่วนสถานการณ์ของการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายตามมาตรา 19 นั้น จะต้องพิจารณาจากสถิติการรับเรื่องร้องเรียนของกลุ่มงานป้องกันปราบปรามการเงินนอกระบบ สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง เนื่องจากเป็นความผิดเกี่ยวกับเงินนอกระบบในรูปแบบของการฉ้อโกงประชาชน หรือที่เรียกกันว่า แชรส์ลูกลูโซ่ นั้นเอง ซึ่งจากสถิติพบว่า จำนวนการ หลอกหลวงที่เกิดจากแชร์ลูกลูโซ่ที่แอบแฝงธุรกิจขายตรง ในช่วงเดือนตุลาคม 2549 ถึง มกราคม 2551 เพิ่มขึ้นอย่างมากสอดคล้องกับข่าวคดีแชร์ลูกลูโซ่ที่แอบแฝงการขายตรงที่เกิดขึ้นหลายคดี ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็น บริษัทกรีน แพลนเนท 108 คอร์เปอเรชั่น , แชร์ข่าวสารของบริษัท ร่วมทุนค้าปลีก จำกัด และบริษัทอิชี่ เน็ดเวิร์ค มาร์เก็ตติ้ง จำกัด จึงกล่าวได้ว่า มีการแพร่ระบาดของแชร์ลูกลูโซ่ที่แอบแฝงการขายตรงอย่างมากในปี 2550 และ สาเหตุที่ธุรกิจแชร์ลูกลูโซ่กลับมาแพร่ระบาดอย่างหนัก หลังจากธุรกิจแชร์ลูกลูโซ่เป็นที่รู้จักครั้งแรก ในประเทศไทยและสร้างความเสียหายให้กับเศรษฐกิจอย่างมากในปี 2527-2529 มาจากปัจจัย สันับสนุนหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซา ทำให้ประชาชนต้องประหยัด ค่าใช้จ่าย ต้องเร่งหารายได้เสริมและหาช่องทางในการลงทุนเพื่อทำให้รายได้งอกเงย การจ่าย ผลตอบแทนการลงทุนในเกณฑ์สูง รวมทั้ง ผู้ประกอบการในธุรกิจแชร์ลูกลูโซ่มีการพัฒนารูปแบบ ธุรกิจให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าไปแอบแฝงในธุรกิจขายตรงและ ธุรกิจแฟรนไชส์ ซึ่งเป็นธุรกิจที่ถูกกฎหมายที่นักลงทุนหน้าใหม่ต้องการเข้าไปลงทุน จึงนับว่า เป็นโอกาสของธุรกิจแชร์ลูกลูโซ่ที่จะเติบโตได้ดีในธุรกิจประเภทนี้ ซึ่งนอกจากจะสร้างความเสียหายให้กับเศรษฐกิจแล้ว ยังมีผลกระทบต่อธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงเป็นอย่างมาก อีกด้วย เนื่องจากธุรกิจแชร์ลูกลูโซ่มีการลอกเลียนแบบลักษณะการประกอบธุรกิจธุรกิจขายตรง และตลาดแบบตรง หรือการใช้ธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงเป็นช่องทางในการกระทำ ความผิด ทำให้มีสมาชิกและนักธุรกิจอิสระจากหลากหลายบริษัทขายตรงได้หันเข้าไปร่วม ลงทุนด้วย ส่งผลให้บริษัทที่ทำธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้รับความเสียหายไปด้วย กระทั่งมีหลายบริษัทอาจต้องปิดกิจการไป นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของ ผู้ที่ต้องการจะเข้ามาลงทุนในธุรกิจดังกล่าว และส่งผลต่อเนื่องถึงอัตราการขยายตัวของธุรกิจ และรายได้ของผู้ประกอบธุรกิจและตัวแทนขาย

4.2 รูปแบบการกระทำความผิดและกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

รูปแบบการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขายตรงและการตลาดแบบตรงมีด้วยกัน 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ การกระทำความผิดฐานฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 และการกระทำความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบ มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ความผิดฐานฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545

ความผิดฐานฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความผิดฐานประกอบธุรกิจขายตรงหรือประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงโดยมิได้ขอและรับการจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงจากนายทะเบียน
2. ความผิดอันเกิดจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงไม่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามแผนการจ่ายผลตอบแทนของตนที่ได้ยื่นต่อนายทะเบียน
3. ความผิดอันเกิดจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงได้เรียกค่าธรรมเนียมการสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าฝึกอบรม ค่าวัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมการขาย หรือค่าธรรมเนียมอื่น ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรงจากผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงที่ไม่ใช่ลูกจ้างในอัตราสูงกว่าที่คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงประกาศกำหนด
4. ความผิดอันเกิดจากผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงใช้ข้อความในการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
5. ความผิดอันเกิดจากผู้จำหน่ายอิสระกับผู้ประกอบธุรกิจขายตรงได้ทำสัญญาเป็นหนังสือ โดยไม่มีรายละเอียดตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มี คือ ไม่มีรายละเอียดในเงื่อนไขที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องแผนการจ่ายผลตอบแทน เรื่องค่าธรรมเนียมการสมัคร ค่าฝึกอบรม ค่าวัสดุอุปกรณ์

ส่งเสริมการขาย ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ หรือเรื่องเกี่ยวกับการที่ผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงจะรับซื้อสินค้า วัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมการขายชุดคู่มือ

6. ความผิดอันเกิดจากผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงไม่ยอมซื้อสินค้า วัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมการขาย ชุดคู่มืออุปกรณ์ส่งเสริมธุรกิจ ที่ซื้อไปจากผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงนั้นตามราคาและผู้จำหน่ายอิสระได้จ่ายไปภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้จำหน่ายอิสระใช้สิทธิคืน
7. ความผิดอันเกิดจากผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงเข้าไปขายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้บริโภคก่อน หรือได้รับอนุญาตจากผู้บริโภคแต่ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงได้กระทำการรบกวน หรือก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้บริโภค หรือไม่แสดงบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรผู้จำหน่ายอิสระซึ่งออกโดยผู้ประกอบการธุรกิจขายตรง
8. ความผิดอันเกิดจากผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรงหรือผู้ประกอบการธุรกิจตลาดแบบตรง ไม่ส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้บริโภค ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท (มาตรา 51)
9. ความผิดอันเกิดจากผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรง หรือผู้ประกอบการธุรกิจตลาดแบบตรง ส่งมอบเอกสารซื้อขายสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้บริโภค โดยมีคำรับประกันสินค้าหรือบริการที่ไม่ได้จัดทำเป็นภาษาไทย และไม่มีการระบุถึงสิทธิของผู้บริโภคในการเรียกร้องสิทธิตามคำรับประกัน
10. ความผิดอันเกิดจากผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงแผนการจ่ายผลตอบแทนให้นายทะเบียนทราบ
11. ความผิดฐานขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 5
12. ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการขายตรงหรือตลาดแบบตรง หรือคณะอนุกรรมการที่สั่งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย คำแนะนำ หรือความเห็น หรือส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หรือสิ่งอื่นใดมาเพื่อประกอบการพิจารณาได้

แต่หากพิจารณาจากรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว จะพบว่า ความผิดฐานฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติขายตรงและ

ตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ที่มีผู้ร้องเรียนมาเพื่อขอให้ตรวจสอบนั้น ส่วนมากจะเป็นการร้องเรียนใน 3 กรณีดังต่อไปนี้

1. ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงไม่จ่ายผลประโยชน์ตามแผน อันเป็นความผิดอันเกิดจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงไม่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามแผนการจ่ายผลตอบแทนของตนที่ได้ยื่นต่อนายทะเบียน ตามมาตรา 21 วรรค 1 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาทตามมาตรา 48

2. ผู้ประกอบธุรกิจไม่รับคืนสินค้าจากสมาชิก อันเป็นความผิดอันเกิดจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงไม่ยอมซื้อสินค้า วัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมการขาย ชุดคู่มืออุปกรณ์ส่งเสริมธุรกิจ ที่ซื้อไปจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงนั้นตามราคาและผู้จำหน่ายอิสระได้จ่ายไปภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้จำหน่ายอิสระใช้สิทธิคืน ตามมาตรา 25 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทตามมาตรา 50

3. ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนแปลงผลประโยชน์ตามแผนโดยไม่บอกกล่าวสมาชิกล่วงหน้า อันเป็นความผิดอันเกิดจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงแผนการจ่ายผลตอบแทนให้นายทะเบียนทราบตามมาตรา 38 วรรคสาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาทตามมาตรา 52

4.2.2 ความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบ

ความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 เป็นกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง ดำเนินกิจการในลักษณะที่เป็นการชักชวนให้บุคคลเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรงหรือในการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง โดยตกลงว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าว ซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินห้าแสนบาทตามมาตรา 46 หรือที่เรียกกันว่า แชร่ลูกโซ่แอบแฝงการขายตรง ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่เพิ่งเกิดขึ้นไม่นาน เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณารูปแบบการกระทำความผิด

1) บริษัท กรีนแพลนเนท 108 คอร์ปอเรชั่น จำกัด

บริษัทกรีน แพลนเนท 108 คอร์ปอเรชั่น จำกัด เปิดดำเนินการมาตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2546 โดยเป็นบริษัทที่จดทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีวัตถุประสงค์ประกอบธุรกิจการ “ขายตรง” แต่การประกอบกิจการดังกล่าวไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากไม่มีการทำตลาดเพื่อกระจายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคอย่างแท้จริง และมีการทำแผนส่งเสริมการขายที่เข้าข่ายเป็นแชร์ลูกโซ่ คือ มีการให้ประชาชนสมัครสมาชิกเป็นพนักงานของบริษัท เสียค่าสมัครคนละ 200 บาท ถ้าสมาชิกอยากได้รถยนต์ต้องเสียเงินซื้อสินค้าอีกคนละ 18,000 บาทและต้องไปหาสมาชิกมาซื้อสินค้าอีก คนละ 18,000 บาทภายใน 1 ปี โดยถ้าหาสมาชิกได้ 17 คนจะได้รถจักรยานยนต์ขนาด 125 ซีซี หากได้สมาชิก 88 คนจะได้รถยนต์ฮอนด้าซีดี หรือโตโยต้าวีออส และถ้าหาสมาชิกได้ถึง 190 คน จะได้รับรถยนต์ฮอนด้าซีอาร์วี หรือรถยนต์โตโยต้าแคมรี่ และหากหาสมาชิกได้ถึง 240 คน จะได้รับรถเบนซ์ ซี 180

จากแผนส่งเสริมการขายดังกล่าว ปรากฏว่ามีประชาชนเข้ามาลงทุนเป็นจำนวนมาก โดยผู้สมัครที่เป็นสมาชิกมิได้ให้ความสำคัญกับตัวสินค้าที่บริษัทนำมาขายแต่อย่างใด และสินค้าที่บริษัทนำมาจำหน่ายให้แก่สมาชิกเลือกซื้อเกินกว่า 100 รายการเพื่อจดบตาว่าเป็นธุรกิจขายตรงนั้น มีตั้งแต่ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพ ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมอโรมา ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพปากและทำความสะอาดมือ ผลิตภัณฑ์เพื่อความงามและดูแลเส้นผม ผลิตภัณฑ์น้ำมันหอมระเหยและสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น หม้อหุงอาหารอเนกประสงค์ราคาใบละ 7,000 บาท เต้าแก๊สอินฟราเรดราคา 11,500 บาท เต้าไมโครเวฟราคา 22,500 บาท ผลิตภัณฑ์เครื่องนอน อาทิเช่น ที่นอนขนาด 6 ฟุต ราคา 6,700 บาท และหมอนความจำสำหรับผู้ใหญ่ ใบละ 1,850 บาท ซึ่งสินค้าต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีราคาแพงกว่าต้นทุนถึง 4-5 เท่า

การกระทำของบริษัทกรีนแพลนเนท 108 คอร์ปอเรชั่น ดังที่ได้กล่าวมาทำให้คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงมีคำสั่งให้เพิกถอนใบอนุญาตของบริษัทและถือว่าบริษัทได้กระทำความผิดตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินห้าแสนบาท

2) บริษัท ร่วมทุนค้าปลีก จำกัด

บริษัท ร่วมทุนค้าปลีก จำกัด เป็นบริษัทจดทะเบียนเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2550 ทุนจดทะเบียน 1 ล้านบาท ประกอบธุรกิจขายตรงสินค้าและบริการทุกประเภท แต่ได้ถูกแจ้งความดำเนินคดี ในข้อหาฉ้อโกงเงินในการลงทุนซื้อข่าวสาร หรือแชร์

ข่าวสาร มีผู้เสียหายไม่ต่ำกว่า 1,000 ราย มีความเสียหายเกิดขึ้นคนละประมาณ 5,000 - 30,000 บาท โดยแผนการดำเนินการของบริษัท ร่วมทุนค้าปลีก จำกัด จะจัดทำเป็นแผนรายได้เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. แผนลงทุนรับเงินปันผล

แผนรายได้เงินปันผลจะเกิดจากการซื้อสินค้าของสมาชิกในราคาปกติ ราคาปลีกตามท้องตลาดซึ่งทางบริษัทรับสินค้ามาในราคาส่งและนำรายได้ส่วนต่างของสินค้ามาจ่ายเป็นเงินตอบแทนในรูปแบบของเงินปันผลให้กับสมาชิกโดยสมาชิกจะต้องลงทุนซื้อข้าวหอมมะลิ 1 กระสอบ 50 กิโลกรัมในราคา 1,450 บาท/หน่วย ซึ่งจะมีการรับผลตอบแทนเป็นรูปแบบ 2 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 จะได้รับ 30 วันนับจากลงทุนซื้อสินค้าครั้งแรก
จำนวน 1,000 บาท

ครั้งที่ 2 จะได้รับ 80 วันนับจากลงทุนซื้อสินค้าครั้งแรก
จำนวน 1,000 บาท

รวมได้รับเงินปันผล 2,000 บาท ในเวลา 80 วัน จะมีกำไร
 $2000 - 1450 = 550$ บาท/หน่วย

2. รายได้จากค่าแนะนำ

รายได้ค่าแนะนำ จะมีการแบ่งจ่าย 4 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1	รับรายได้ค่าแนะนำ 100	บาท/หน่วย
ชั้นที่ 2	รับรายได้ค่าแนะนำ 20	บาท/หน่วย
ชั้นที่ 3	รับรายได้ค่าแนะนำ 15	บาท/หน่วย
ชั้นที่ 4	รับรายได้ค่าแนะนำ 10	บาท/หน่วย

ซึ่งสมาชิกสามารถแนะนำได้ไม่จำกัดจำนวนคนและผู้ที่เราแนะนำเข้ามาจะอยู่กับสมาชิกคนนั้นตลอดไป ดังนั้น ถ้าใน 1 วันสามารถแนะนำสมาชิกใหม่ได้วันละ 10 หุ่น ก็จะมีรายได้ = 10 คูณ 100 = 1,000 บาทต่อวัน หรือ 30,000 บาทต่อเดือน ถ้าใน 1 วันสามารถแนะนำสมาชิกได้วันละ 100 หุ่น ก็จะมีรายได้ = 100 คูณ 100 = 10,000 บาทต่อวัน หรือ 300,000 บาทต่อเดือน สำหรับค่าแนะนำบริษัทจะทำการจ่ายทุก 3 - 5 วัน ทางบัญชีธนาคารที่ได้แจ้งไว้

จากกรณีดังกล่าว ในขณะที่มีผู้เสียหายจากแชร์ข่าวสารประมาณ 200 คนเข้าแจ้งความดำเนินคดีบริษัทร่วมทุนค้าปลีก จำกัดแล้ว รวยยอดความเสียหายได้ราว 90 ล้านบาท ส่วนการติดตามทรัพย์สินของบริษัทร่วมทุนค้าปลีก จำกัด เบื้องต้นพบว่า มีบัญชีเงินฝากธนาคารในนามบริษัทกว่า 40 บัญชี แต่มีเงินไม่ถึง 100,000 บาท

3) บริษัทอีซี เน็ตเวิร์ค มาร์เก็ตติ้ง จำกัด

บริษัท อีซีเน็ตเวิร์ค มาร์เก็ตติ้ง จำกัด เป็นบริษัทซึ่งอ้างว่าประกอบธุรกิจขายตรงและได้ชวนคนเข้ามาเป็นสมาชิกลงทุน เพื่อซื้อสินค้าและจ่ายผลประโยชน์ที่สูงเกินกว่ากฎหมายกำหนดเข้าข่ายความผิดตามพระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 โดยได้มีสมาชิกเข้าร่วมลงทุนทั่วประเทศกว่า 20,000 คน และขณะนี้ได้มีสมาชิกเข้าแจ้งเบาะแสกับทางการกว่า 200 รายแล้ว

โดยพฤติการณ์หลอกลวงหรือแผนการตลาดของบริษัทฯ จะเป็นการโฆษณาชวนเชื่อให้ผู้ร่วมลงทุนแปลงรายจ่ายให้เป็นรายได้ โดยโฆษณาว่าเป็นบริษัทที่ได้จดทะเบียนและได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจขายตรงถูกต้องตามกฎหมาย และจะชักชวนประชาชนให้ซื้อสินค้าผ่านทางบริษัท โดยนำส่วนต่าง (กำไร) มาแปลงเป็นหุ้น (1 หุ้นเท่ากับ 1,450 บาท) จะได้รับเงินปันผลหุ้นละ 2,000 บาท โดยบริษัท จะแบ่งจ่ายเงินเป็น 2 งวด งวดแรกจ่ายเป็นเงินจำนวน 500 บาท และงวดที่สองจ่ายเป็นเงินจำนวน 1,500 บาท เช่น หากสมาชิกต้องการซื้อรถจักรยานยนต์ 1 คัน ให้ไปสอบถามราคาจากร้านค้าที่สมาชิกต้องการซื้อพร้อมจดรายละเอียดต่างๆ และหมายเลขโทรศัพท์ของร้านค้า โดยสมาชิกไม่ต้องต่อราคาแต่อย่างใด จากนั้นฝ่ายจัดซื้อของบริษัทจะดำเนินการติดต่อซื้อรถจักรยานยนต์และนำมาขายให้แก่สมาชิกโดยบวกกำไรจากราคาขายปกติ (ร้อยละ 15) คือ รถจักรยานยนต์ราคา 49,000 บาท บวกกำไรของบริษัท คือ 7,350 บาท รวมเป็นเงิน 56,350 บาท ($49,000 + 7,350$) สามารถแบ่งเป็นหุ้นได้ 16 หุ้น (บริษัทคิดให้หุ้นละประมาณ 450 บาท ($7,350 \div 450 = 16.3$)) รวมเป็นเงินที่สมาชิกต้องชำระที่แท้จริง 56,000 บาท โดยสมาชิกจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนรวมเป็นเงินทั้งสิ้น 32,000 บาท ($16 \times 2,000$) นอกจากนั้น ยังมีเงินปันผล รวมทั้งรางวัลส่งเสริมการซื้อและขายให้อีกด้วย

จากการตรวจเอกสารชักชวนของบริษัทฯ พบว่าแผนการตลาดที่ปรากฏในเอกสารดังกล่าวมีความแตกต่างกับแผนการตลาดที่ได้ยื่นจดทะเบียนกับสคบ. เมื่อปี พ.ศ. 2548 กล่าวคือ หากต้องการร่วมลงทุนโดยซื้อข่าวสาร 1 กระสอบ น้ำหนักของข่าวสาร = 50 กิโลกรัม และมีค่าเท่ากับ 1 หุ้น ราคา 1,450 บาท ผู้ร่วมลงทุนจะซื้อเพื่อบริโภคเองหรือนำไปขายต่อ หรือ ฝากขายสินค้าไว้กับบริษัทก็ได้ โดยหากฝากบริษัทขายให้ จะได้รับเงินคืน

ภายใน 15 วัน เป็นเงิน 725 บาท บริษัทจะโอนเงินกลับเข้าบัญชีของผู้ร่วมลงทุน นอกจากนั้น จะได้รับเงินปันผลอีก 2 ครั้งดังนี้

1. ได้รับปันผลครั้งที่ 1 นับจากวันที่สมัครไป 3 เดือน

จ่ายปันผลคืน หุ้นละ 500 บาท

2. ได้รับปันผลครั้งที่ 2 นับจากวันที่สมัครไป 6 เดือน

จ่ายปันผลคืน หุ้นละ 1,500 บาท

รวมการปันผล 2 ครั้งเป็นเงิน 2,000 บาทกับการฝากขายอีก 725 บาท จะได้รับเงินสุทธิ 2,725 บาท จากการลงทุนเพียง 1,450 บาทได้กำไรถึง 1,275 บาทต่อ 1 หุ้น

และยังมีค่าขยายสายงานโดยจะได้รับเงินภายใน 15 วัน ดังนี้

1. แนะนำในชั้นลูก ได้ค่าแนะนำ 100 บาทต่อ 1 หุ้น
2. แนะนำในชั้นหลาน ได้ค่าแนะนำ 25 บาทต่อ 1 หุ้น
3. แนะนำในชั้นเหลน ได้ค่าแนะนำ 10 บาทต่อ 1 หุ้น

นอกจากผู้ลงทุนจะได้รับเงินปันผลแล้วยังมีรางวัลสำหรับผู้ซื้อหุ้น ทุก 1 หุ้น จะได้รับแจกคู่มือ 1 ใบ เพื่อจับสลากจะมีทั้งบ้าน รถยนต์ และรางวัลอีกมากมาย โดยหลักฐานที่ใช้สมัครมีเพียงบัตรประจำตัวประชาชนถ่ายสำเนาด้านหลัง และสำเนาหน้าสมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร พร้อมแนบใบสมัครมาเท่านั้น

จากการดำเนินการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคพบว่า บริษัท อีซีเน็ตเวิร์ค มาร์เก็ตติ้ง จำกัด จดทะเบียนขายตรงสินค้าอุปโภคบริโภคตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม 2548 โดยช่วงแรกยังทำธุรกิจขายตรงตามปกติ แต่ช่วงหลังได้ดำเนินธุรกิจขายตรง แต่มีการจ่ายเงินตอบแทนสูงกว่ากฎหมายกำหนด เลขธิการสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 จึงมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจขายตรงบริษัทดังกล่าว เพื่อไม่ให้ประกอบธุรกิจขายตรงได้อีกและพร้อมประสานกับกรมสอบสวนคดีพิเศษให้ดำเนินคดีตามพระราชกำหนดการกักขังและข้อบังคับประชาชน พ.ศ. 2527 เพราะเป็นความผิดแนบท้ายพระราชบัญญัติสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 รวมทั้งพิจารณาเพื่อดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 จากการรวบรวมหลักฐานพบว่าบริษัทฯ มีเงินหมุนเวียนเดือนละกว่า 1 พันล้านบาท มีสมาชิกกว่า 1 แสนคนทั่วประเทศ อีกทั้งเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2550 บริษัทได้จัดงานที่สนามราชมิ่งคลากกรีฑาสถานมีสมาชิกร่วมงานกว่า 50,000 คน ในงานมีการจับสลากทางบัตร แจกบ้าน รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ทำให้สมาชิกมั่นใจมากกว่าแผนการตลาดของบริษัทสามารถทำให้ตนหลุดพ้นจากความยากจนได้ แต่เจ้าหน้าที่รัฐกลับมองว่า เมื่อไรที่ไม่มีเงินจากสมาชิกใหม่มาจ่ายให้สมาชิกเก่า ระบบเครือข่ายลูกโซ่จะล่มลง จนเกิดความเสียหายในที่สุด

การดำเนินคดีกับบริษัทอิชี่เน็ตเวิร์คฯ³ นั้น กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ร่วมกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) และกลุ่มงานป้องกันปราบปรามการเงินนอกระบบ สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง นำหมายเข้าตรวจค้นบริษัทอิชี่เน็ตเวิร์คฯ และใช้ระยะเวลาในการตรวจค้นและจัดเก็บเอกสารสำคัญเพื่อทำการตรวจสอบทั้งสิ้นเป็นเวลา 4 ชั่วโมง โดยได้นำเอกสารและคอมพิวเตอร์ไปตรวจสอบ จำนวน 14 กล่อง นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ยังได้พบเงินสดจำนวน 9,060,000 บาท อยู่ในตู้เซฟ และยังตรวจพบเงินในบัญชีบุคคลที่เกี่ยวข้องอีกจำนวน 80,000,000 บาท จึงได้อายัดไว้ทั้งหมด ส่วนประธานกรรมการบริษัทคือ นายปฐม อัญสกุล ซึ่งถูกเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษควบคุมตัวไว้ตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายน 2550 ได้นำไปฝากขังต่อศาลอาญา และได้คัดค้านการประกันตัว ต่อมาในวันที่ 29 พฤศจิกายน 2550 เจ้าหน้าที่ทั้ง 4 หน่วยงานได้จัดแถลงข่าวการเข้าตรวจค้นบริษัท พร้อมได้แจ้งให้ประชาชนที่ได้รับความเสียหายในต่างจังหวัดสามารถแจ้งได้ที่ศูนย์ดำรงธรรมประจำแต่ละจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยให้จัดเตรียมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านใบเสร็จรับเงิน หมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้สะดวก เพื่อให้ศูนย์ดำรงธรรมรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจัดส่งให้กับกรมสอบสวนคดีพิเศษและจัดส่งพนักงานสอบสวนไปบันทึกถ้อยคำในต่างจังหวัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้เสียหาย

4.2.3 กรณีศึกษาของต่างประเทศ

ความผิดเกี่ยวกับธุรกิจแชร์ลูกโซ่แอบแฝงการขายตรงที่เกิดขึ้นในต่างประเทศนั้น รูปแบบที่พบมากที่สุดคือ แผนการขายแบบปิรามิด (Pyramid Scheme) ซึ่งเน้นการหาสมาชิกรายหัว ซึ่งรายได้ของคนที่มาก่อนมาจากการหาสมาชิกของคนใหม่ที่เกิดขึ้นในขั้นฐาน หากการหาสมาชิกขาดช่วงลง สมาชิกที่มาก่อนจะเกิดผลกระทบด้านรายได้ทันที ซึ่งแตกต่างจากการขายตรงแบบตลาดหลายชั้น (Multi Level Marketing) ที่ถึงแม้สมาชิกจะเข้ามาจำนวนไม่มากก็ยังสามารถจ่ายผลประโยชน์ตามระบบได้ ไม่ขึ้นอยู่กับจำนวนฐานสมาชิกแต่อย่างใด เพราะรายได้จะมาจากการขายสินค้าตัวเดิมให้ผู้บริโภค ลักษณะสำคัญของแผนการขายแบบปิรามิดคือ

- แผนการขายแบบปิรามิดเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย
- แผนการขายแบบปิรามิดมีลักษณะเป็นการจ่ายเงินโดยผู้มีส่วนร่วมแก่บริษัท โดยผู้จ่ายเงินจะได้สิทธิในการขายผลิตภัณฑ์และได้รับสิทธิที่จะ

³ กลุ่มงานป้องกันปราบปรามการเงินนอกระบบ สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง , เอกสารสรุปเรื่องแนวทางดำเนินคดีแชร์ข้าวสาร , 4 ธันวาคม 2550 , หน้า 1-5.

ได้รับรางวัลสำหรับการหาสมาชิกใหม่เข้าสู่โปรแกรมการขาย ซึ่งการหาสมาชิกไม่สัมพันธ์กับการขายผลิตภัณฑ์ไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย

- แผนการขายแบบปิรามิดลากลวงให้ประชาชนเชื่อถือแล้วจึงฉ้อโกงเงินไป
- การลากลวงของแผนการขายแบบปิรามิดนั้น แพร่กระจายได้รวดเร็วและก่อความเสียหายอย่างยิ่ง เนื่องจากจะมีการชักจูงผู้เข้าร่วมลงทุนให้หาสมาชิกรายใหม่จากกลุ่มคนใกล้ชิด คนในครอบครัว หรือเพื่อนร่วมงาน

ตัวอย่างกรณีศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา

คดี *FTC v. JewelWay International, Inc. (JewelWay)*

โดยคณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ (The Federal Trade Commission - FTC) ได้อ้างว่า จำเลยได้ดำเนินแผนการขายแบบปิรามิดผ่านทางโฮมเพจและกลุ่มตัวแทน โดยได้ตั้งข้อหากับบริษัท JewelWay และพนักงานในบริษัทอีก 6 คน ในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนโดยการเรียกรับเงินโดยมิชอบ การเรียกรับนี้ได้ดึงดูดประชาชนประมาณ 150,000 คนให้เข้ามาร่วมลงทุนเป็นสมาชิกในแผนงานประเภทระบบการขายตรงแบบตลาดหลายชั้น (Multi Level Marketing) ที่ผิดกฎหมาย โดยต้องเสียเงินประมาณรายละ 1,000 ดอลลาร์ จำเลยได้เสนอโอกาสในการได้รับรายได้ถึง 2,250 ดอลลาร์ต่อสัปดาห์ และมีเงินโบนัสให้อีกต่างหาก โดยเพียงแค่เข้าร่วมในแผนงานนี้ ซึ่งเป็นการขายตรงแบบตลาดหลายชั้นเพื่อขายอัญมณีแท้ สมาชิกซึ่งได้เข้าร่วมแผนงานนี้จะถูกแจ้งให้ทราบว่า จะต้องหาตัวแทนขายรายใหม่หรือสมาชิกใหม่มาให้ได้ 2 ราย เมื่อเดือนมิถุนายน 2001 ที่ผ่านมาคณะกรรมาธิการการค้าแห่งสหรัฐ ได้อ้างว่า ทางบริษัทได้จ่ายค่าคอมมิชชั่นโดยพิจารณาจากการหาสมาชิกใหม่ มิใช่จากการขายสินค้า ดังนั้นจำเลยจึงได้ดำเนินแผนการขายแบบปิรามิดที่ผิดกฎหมาย ซึ่งไม่ใช่การขายตรงแบบตลาดหลายชั้นที่กระทำโดยสุจริต แต่เป็นการแอบแฝงธุรกิจดังกล่าวเพื่อฉ้อโกงประชาชน และเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2001 คณะกรรมาธิการการค้าแห่งสหรัฐ ได้ทำข้อตกลงระงับข้อพิพาทกับบริษัทและพนักงานในบริษัท โดยทำเป็นข้อตกลงที่กำหนดให้มีการจ่ายค่าชดเชยให้แก่ผู้เสียหายเป็นเงินจำนวน 5,000,000 ดอลลาร์

คดี *FTC v. Rocky Mountain International Silver and Gold, Inc.*

(RMI)

คณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ (The Federal Trade Commission - FTC) ได้กล่าวอ้างว่าแผนการขายแบบปิรามิด (Pyramid Scheme) ของบริษัทนี้มีลักษณะของการปฏิบัติงานประเภทระบบขายตรงแบบตลาดหลายชั้น (Multi Level

Marketing) ซึ่งประกอบธุรกิจการโฆษณาขายเหรียญเงินและเหรียญทอง ผู้ซื้อจะต้องหาสมาชิกใหม่มาซื้อเหรียญเพิ่มจึงจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนจากเงินของผู้ที่มาซื้อเหรียญนั้น แต่เดิมนั้นบริษัท RMI นี้ได้โฆษณาขายเหรียญและแผนการหาสมาชิกดังกล่าวโดยทางไปรษณีย์โดยตรง ต่อมาจึงได้เลิกวิธีการนี้ไปใช้วิธีการโฆษณาผ่านทางอินเทอร์เน็ตแทนในระหว่างที่ FTC ได้ยื่นคำฟ้อง โดยได้มีการโฆษณาแผนงานดังกล่าวว่า "เหรียญเงินเป็นโอกาสทองของคุณ" ทางบริษัทได้เชื่อมต่อเว็บไซต์ของตนกับเว็บไซต์โฆษณาเพื่อความสะดวกแก่ผู้ที่สนใจเว็บไซต์ของตน ซึ่งมีหน้าโฆษณาและอธิบายรายละเอียด แบบใบสมัคร และข้อตกลงในการร่วมธุรกิจเพื่อหาสมาชิกรายใหม่ ต่อมาคณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ (FTC) ได้รับคำสั่งจากศาลให้ดำเนินคำสั่งห้ามดำเนินกิจการเป็นการชั่วคราวและให้ยึดและอายัดทรัพย์สินบริษัท RMI

4.3 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในภาพรวม

อาจกล่าวได้ว่า ความผิดเกี่ยวกับการขายตรงและตลาดแบบตรงถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง เพราะเป็นการกระทำความผิดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยเป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการพาณิชย์ อันได้แก่ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 และมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบตามมาตรา 19 ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับการระดมเงินนอกระบบ เนื่องจากเป็นการระดมทุนด้วยการใช้วิธีการอ้างอิงหรือแอบแฝงกับธุรกิจขายตรงและมีลักษณะการกระทำความผิดเป็นการฉ้อโกงประชาชน หรือที่เรียกกันว่า แชร่ลูกโซ่แอบแฝงการขายตรง อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐเป็นอย่างมาก เพราะเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเหล่านี้เป็นเงินนอกระบบ มิได้นำไปใช้ในการลงทุนที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจ อีกทั้งมีประชาชนตกเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก

หากพิจารณาในภาพรวมพบว่า ลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นแตกต่างไปจากอาชญากรรมธรรมดา ทำให้การบังคับใช้กฎหมาย จำเป็นต้องมีมาตรการพิเศษต่างๆ ออกมาเพื่อมุ่งปราบปรามโดยเฉพาะ ขึ้นอยู่กับว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทใด ทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีเนื้อหาที่แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้น ในเบื้องต้น ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงในภาพรวมโดยทั่วไป เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาทั่วไปก่อนที่จะกล่าวถึงปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ควบคุมกำกับดูแลการขายตรงและตลาดแบบตรงเป็นการเฉพาะ

เนื่องด้วยคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ รัฐจะทราบพฤติกรรมการกระทำความผิดต่อเมื่อได้ปรากฏความเสียหายแก่ประชาชนแล้ว ประกอบกับสภาพของการกระทำความผิดไม่ชัดเจนเท่าอาชญากรรมธรรมดา และมักจะกระทำในรูปของนิติบุคคล ทำให้การสอบสวนเป็นไปได้ด้วยความยากลำบากและล่าช้า เพราะมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก หรือมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม ทำงานกันเป็นขบวนการ มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้าช่วย ทำให้สามารถทำลายพยานหลักฐานได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ยากแก่การปราบปราม และเกิดปัญหาการบังคับใช้กฎหมายดังนี้

1. ปัญหาในส่วนของความรู้ ความเข้าใจกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางเศรษฐกิจและการตีความปัญหาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง
2. ปัญหาในส่วนของความร่วมมือและการประสานงานระหว่างบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ
3. ปัญหาในส่วนของความร่วมมือและรับฟังพยานหลักฐานในการดำเนินคดี
4. ปัญหาในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาท ภารกิจและโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ผู้เขียนมีความเห็นว่า แนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทย เพื่อแก้ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายต่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ต้องเริ่มตั้งแต่กระบวนการตรากฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และองค์กรที่บังคับใช้กฎหมาย หาก 3 ขั้นตอนดังกล่าวมีความสมบูรณ์ ทำให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างยุติธรรมและมีผลเป็นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจหรืออาชญากรรมธรรมดาทั่วไป ย่อมบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้อย่างแน่แท้ กล่าวคือ ในขั้นตอนการตรากฎหมาย บทบัญญัติดังกล่าวจะต้องมีลักษณะที่ครอบคลุมกับการกระทำที่อาจเป็นความผิดในอนาคตได้ด้วย และบทกำหนดโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับจะต้องเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำลง หรือเหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งต้องมีมาตรการที่คุ้มครองป้องกันประโยชน์ของสาธารณชน และมาตรการเยียวยาแก้ไขความเสียหายที่สังคมได้รับ ส่วนขั้นตอนการบังคับใช้กฎหมาย ต้องบังคับใช้กฎหมายให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องนั้น และองค์กรที่บังคับใช้กฎหมาย ควรจะต้องกำหนดคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ที่จะปฏิบัติเฉพาะด้าน เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้สามารถบังคับใช้กฎหมายได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

4.4 ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 เป็นมาตรการทางกฎหมายโดยเฉพาะที่ออกมาควบคุมกำกับดูแลให้การประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงได้ดำเนินไปในวิถีทางที่ถูกต้องเหมาะสมและคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น มีสาระสำคัญคือการกำหนดลักษณะของการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง และกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง ต้องจดทะเบียนการประกอบธุรกิจกับนายทะเบียน และมีมาตรการป้องกันการดำเนินธุรกิจที่ผิดกฎหมายด้วยวิธีการชักชวนและจัดให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในธุรกิจดังกล่าว โดยตกลงจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าว ซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายเพิ่มขึ้น อันมีลักษณะเป็นการหลอกลวงประชาชน อีกทั้งยังมีบทบัญญัติในเรื่องของการคุ้มครองผู้บริโภคและผู้ขายตรงด้วย

แต่อย่างไรก็ดี ผู้เขียนมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ยังมีข้อบกพร่องในด้วบทกฎหมายหลายประการ ทำให้การกำกับดูแล รวมทั้งการติดตามสอดส่องพฤติการณ์ในการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงยังขาดระบบการจัดการที่ดีและเหมาะสม และทำให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขายตรงและตลาดแบบตรงขาดประสิทธิภาพ รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.4.1 ปัญหาเรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจดทะเบียน

4.4.1.1 ประเด็นเกี่ยวกับผู้ยื่นคำขอจดทะเบียน

4.4.1.1.1 ธุรกิจขายตรง

หากพิจารณาจากจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงที่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 จนถึงวันที่ 6 มีนาคม 2551 ทั้ง 512 รายแล้ว พบว่า มีผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคลจำนวน 507 รายและผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นบุคคลธรรมดาจำนวน 5 ราย

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า แนวทางที่รัฐควรนำมาพิจารณาเพื่อกำกับดูแลการประกอบธุรกิจขายตรงให้เป็นไปอย่างมีระบบ และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริโภค ผู้ประกอบธุรกิจ ผู้จำหน่ายอิสระและตัวแทนขายตรง ในการ

เข้าร่วมทำธุรกิจขายตรง คือ การกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงต้องเป็นนิติบุคคลเท่านั้น โดยผู้เขียนมีเหตุผลสนับสนุน 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ประกอบธุรกิจขายตรง ตัวแทนขายตรง ผู้จำหน่ายอิสระและผู้บริโภครวม ซึ่งในปัจจุบันพบว่าการร้องเรียนจากมายังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการร้องเรียนจากผู้จำหน่ายอิสระเกี่ยวกับการที่ผู้ประกอบธุรกิจไม่จ่ายผลประโยชน์ตามแผน หรือการไม่รับคืนสินค้าจากสมาชิกตามสัญญา หรือการเปลี่ยนแปลงผลประโยชน์ตามแผนโดยไม่บอกกล่าวให้สมาชิกทราบล่วงหน้า และการร้องเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าและบริการจากผู้บริโภค

2. เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่า การประกอบธุรกิจขายตรงในปัจจุบัน มักจะกระทำในรูปของการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล พิจารณาได้จากจำนวนผู้ประกอบธุรกิจขายตรงที่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติฯ ทั้ง 512 ราย ซึ่งเป็นนิติบุคคลถึง 507 ราย มีบุคคลธรรมดาเพียง 5 รายเท่านั้น

3. นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นในระบบจดทะเบียนย่อมมีความแน่นอนและชัดเจนมากกว่าบุคคลธรรมดา ทั้งนี้ หากพิจารณาในแง่ประโยชน์ของบุคคลภายนอกที่จะเข้าทำนิติกรรมสัญญากับนิติบุคคลนั้นๆ พบว่า การมีสถานะเป็นนิติบุคคลซึ่งมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาสามารถตรวจสอบได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดตั้ง ทุนจดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการ รายงานประจำปี งบการเงิน ระบบภาษี

จากการศึกษากฎหมายขายตรงของประเทศจีนพบว่า ประเทศจีนมีมาตรการควบคุมการขายตรงที่เข้มงวดมาก ทำให้ผู้บริโภคและผู้ขายตรงจะได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด และเป็นประเทศที่สามารถสั่งห้ามการทำธุรกิจขายตรงแบบการตลาดหลายชั้น หรือ MLM ทำได้แต่การขายตรงแบบชั้นเดียว โดยกฎหมายขายตรงจีนได้กำหนดไว้ใน Measures on Administration of Direct Selling มาตรา 6 ให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงต้องเป็นนิติบุคคลสัญชาติจีนเท่านั้น นอกจากนั้น ประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีมาตรการควบคุมการขายตรงที่เข้มงวดอีกประเทศหนึ่ง ก็ได้มีบทบัญญัติในลักษณะเช่นเดียวกับประเทศจีน กล่าวคือ กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงต้องเป็นนิติบุคคลเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับนานาประเทศ จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายในประเด็นดังกล่าว

4.4.1.1.2 ธุรกิจตลาดแบบตรง

หากพิจารณาจากจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจตลาดแบบตรงที่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 จนถึงวันที่ 6 มีนาคม 2551 ทั้ง 173 รายแล้ว พบว่า มีผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคลจำนวน 161 รายและผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นบุคคลธรรมดาจำนวน 12 ราย จะเห็นได้ว่า มีสัดส่วนของผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคลต่อบุคคลธรรมดาไม่แตกต่างกันไปจากผู้จดทะเบียนในธุรกิจขายตรงเท่าใดนัก

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากธุรกิจตลาดแบบตรงเป็นการที่ผู้ประกอบการจัดทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยตรงต่อผู้บริโภค ซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทางด้วยวิธีการเสนอผ่านสื่อโฆษณาทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาขายสินค้าหรือบริการทั่วไปทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ มิได้มีการเสนอขายโดยผ่านตัวแทนขายตรง หรือผู้จำหน่ายอิสระแบบธุรกิจขายตรง จึงมีบุคคลผู้เกี่ยวข้องในธุรกิจตลาดแบบตรงเพียง 2 ประเภทเท่านั้น คือ ผู้ประกอบการธุรกิจตลาดแบบตรงและผู้บริโภค ทำให้เนื้อหาของกฎหมายที่ควบคุมกำกับมีรายละเอียดที่น้อยกว่าการขายตรง และส่งผลให้ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจตลาดแบบตรงมีน้อยตามไปด้วย พิจารณาได้จากสถิติการร้องเรียนมายังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในปี 2549 ซึ่งมีผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับการตลาดแบบตรงเพียง 2 รายและในปี 2550 มีเพียง 11 รายเท่านั้น

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ในส่วนของคุณสมบัติของผู้ยื่นขอรับการจดทะเบียนในธุรกิจตลาดแบบตรงนั้น ควรจะเป็นไปตามเดิม คือ เปิดโอกาสให้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล เนื่องจากในปัจจุบัน การให้บริการทางโทรทัศน์ วิทยุและอินเทอร์เน็ตกระทำกันอย่างกว้างขวาง จึงมีผู้เข้ามาดำเนินการตลาดแบบตรงผ่านสื่อต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะ การดำเนินการตลาดแบบตรงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจกระทำด้วยบุคคลเพียงคนเดียว (ต่างจากธุรกิจขายตรงที่จะต้องมีการจัดการแบบองค์กร) อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมธุรกิจ SMEs หรือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอีกด้วย เนื่องจากการดำเนินธุรกิจ ผู้ประกอบการไม่สามารถนำสินค้า หรือบริการไปเสนอขายตรงต่อผู้บริโภคโดยตรงได้ เพราะข้อจำกัดด้านแรงงาน จึงต้องกระทำผ่านสื่อต่าง ๆ แทน จึงเห็นว่า หากกำหนดเงื่อนไขคุณสมบัติของผู้ยื่นขอจดทะเบียนดังเช่นธุรกิจขายตรงข้างต้นแล้ว จะทำให้ระบบการค้าการพาณิชย์เกิดหยุดชะงักและส่งผลต่อรายได้ของประชาชน

และจากกรณีศึกษาในรูปแบบการกระทำความผิดเกี่ยวกับขายตรงและตลาดแบบตรงนั้น พบว่า รูปแบบการกระทำความผิดที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ คือ การกระทำผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายตามมาตรา 19 เนื่องจากมีผู้เสียหายตกเป็นเหยื่อเป็นจำนวนมากและมีมูลค่าความเสียหายเป็นจำนวนมหาศาล

ตั้งกรณีตัวอย่างบริษัท กรีนแพลนเนท 108 คอร์ปอเรชั่น จำกัด ที่มีผู้เสียหายเกือบ 50,000 ราย และมีมูลค่าความเสียหายกว่า 1,000 ล้านบาท หรือในกรณีของบริษัท อีซีเน็ตเวิร์ค มาร์เก็ตติ้ง จำกัด ที่มีสมาชิกเครือข่ายมากกว่า 100,000 คนทั่วประเทศ ผู้เสียหายมากกว่า 20,000 ราย มีมูลค่าเงินหมุนเวียนนับพันล้านบาท ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งบริษัทที่ดำเนินการเหล่านี้มักจะปิดกิจการและเจียบหายไปช่วงหนึ่ง หลังจากนั้นจะกลับมาดำเนินธุรกิจที่ผิดกฎหมายต่อไป โดยอาจเปลี่ยนชื่อใหม่ หรือย้ายสถานประกอบการใหม่

ผู้เขียนมีความเห็นว่า เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำผิด ไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับมากระทำความผิดได้อีก เพราะในปัจจุบันผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงที่ถูกเพิกถอนการจดทะเบียนมักจะเปลี่ยนชื่อ เพื่อยื่นขอจดทะเบียนใหม่ จึงควรกำหนดให้ผู้ยื่นคำขอประกอบธุรกิจขายตรงนอกจากจะต้องเป็นนิติบุคคลแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่ไม่เคยถูกนายทะเบียนเพิกถอนการจดทะเบียนประกอบธุรกิจด้วย อันเป็นหลักการเดียวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 50 ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. เป็นการตัดความสัมพันธ์หรืออิทธิพลทางธุรกิจ ทำให้หวนกลับมากระทำความผิดได้ยากขึ้น
2. เป็นการข่มขู่ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดประเภทนี้ ในแง่ที่ว่าอาจจะไม่สามารถประกอบอาชีพในลักษณะนี้ได้อีกต่อไป
3. เป็นการคุ้มครองสังคมให้ได้รับความปลอดภัย อันเป็นวัตถุประสงค์ของการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย

4.4.1.2 ประเด็นเกี่ยวกับทุนจดทะเบียนและหลักประกัน

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศพบว่า ในประเทศจีนผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงนอกจากจะต้องเป็นนิติบุคคลสัญชาติจีนเท่านั้นแล้ว ยังจะต้องมีทุนจดทะเบียนมากกว่า 5 ล้านหยวนอีกด้วย และวางหลักประกันในการทำธุรกิจดังกล่าว และในช่วงที่บริษัทขอใบอนุญาตดำเนินธุรกิจขายตรงนั้น หากมีการฟ้องร้องหรืออยู่ระหว่างการดำเนินคดีจากศาลยุติธรรม อาจทำให้กรรมสิทธิ์ในหุ้นของบริษัท สินทรัพย์และเงินค้ำประกันบริษัทเกิดการเปลี่ยนแปลง หรือถูกศาลฟ้องยึดทรัพย์ กรมการพาณิชย์จีนในมณฑลนั้นๆ มีสิทธิที่จะระงับการออกใบอนุญาตดังกล่าวได้ และยังกำหนดว่าหากบริษัทโยกย้ายเงินค้ำประกัน ปรับเปลี่ยนเงินค้ำประกันไม่เป็นไปตามกฎข้อบังคับ หรือเงินค้ำประกันดังกล่าวถูกอายัดโดยศาลยุติธรรม และหากได้รับการตักเตือนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วยังไม่มีการปรับปรุงแก้ไข ทางกรมการพาณิชย์จีนในมณฑลนั้นๆ สามารถยึดใบอนุญาตประกอบธุรกิจของบริษัทดังกล่าวได้

นอกจากนั้น ผู้เขียนได้ศึกษาเทียบเคียงกับกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศน์ ได้แก่ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศน์ พ.ศ. 2551 และกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัย ได้แก่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 พบว่า ในการประกอบธุรกิจทั้ง 3 ประเภทนี้มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องวางหลักประกัน กล่าวคือ

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศน์ พ.ศ. 2551 มาตรา 18 กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศน์ ต้องวางหลักประกันซึ่งได้แก่เงินสด หนังสือค้ำประกันของธนาคาร พันธบัตรรัฐบาลไทยหรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลไทยค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ยอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันก่อนนายทะเบียนเพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ตามจำนวนเงินที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 20 กำหนดให้บริษัทที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต ต้องมีหลักทรัพย์ของบริษัทวางไว้กับนายทะเบียนเป็นหลักประกันมีมูลค่าตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยหลักทรัพย์ของบริษัทที่ต้องวางไว้กับนายทะเบียนจะเป็นเงินสด พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือทรัพย์สินอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดก็ได้

พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 19 กำหนดบริษัทที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยต้องมีหลักทรัพย์ของบริษัทวางไว้กับนายทะเบียนเป็นหลักประกันตามประเภทของการประกันภัย และการกำหนดประเภทของการประกันภัยและมูลค่าของหลักทรัพย์ที่วางไว้กับนายทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยหลักทรัพย์ของบริษัทที่ต้องวางไว้กับนายทะเบียนจะเป็นเงินสด พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือทรัพย์สินอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดก็ได้

ผู้เขียนมีความเห็นว่า เพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้ร่วมลงทุนในธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง รัฐควรกำหนดทุนจดทะเบียนในการประกอบธุรกิจและกำหนดให้ต้องมีการวางหลักประกันด้วย โดยให้อำนาจแก่คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงในการกำหนดจำนวนทุนจดทะเบียนและจำนวนหลักประกัน ทั้งนี้ตามความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน และเนื่องจากธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงเป็นธุรกิจที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เข้าร่วมธุรกิจได้ และเพื่อมิให้ประชาชนต้องเดือดร้อน ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ หรือในกรณีที่มีการฉ้อโกงประชาชน หรือกระทำความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบ และเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับการประกอบธุรกิจประเภทอื่น ๆ ที่มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องวางหลักประกัน กล่าวคือ ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศน์ ตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศน์ พ.ศ. 2551 มาตรา 18

หรือ ธุรกิจประกันชีวิตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 20 หรือธุรกิจประกันวินาศภัยตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 19 เป็นต้น ทั้งนี้ หลักประกันอาจเป็นเงินสด หนังสือค้ำประกันของธนาคาร พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลไทยค้ำประกันต้นเงิน และดอกเบี้ยก็ได้ โดยให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงที่ต้องประกาศกำหนด

4.4.1.3 ประเด็นเกี่ยวกับเอกสารประกอบการจดทะเบียน

พิจารณาจากประกาศคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงและการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง พ.ศ. 2550 ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงให้ยื่นคำขอต่อเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โดยยื่นแบบคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรง หรือแบบคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงแล้วแต่กรณี พร้อมแนบเอกสารและหลักฐานตามที่กำหนดให้ครบถ้วน อันประกอบด้วย

1. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านหรือสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนและวัตถุประสงค์นิติบุคคล สำเนาหนังสือบริคณห์สนธิ สำเนาบัญชีผู้ถือหุ้น กรณีผู้ยื่นคำขอเป็นนิติบุคคล รวมทั้งสำเนาสัญญาเช่าหรือการขอใช้พื้นที่ แผนที่ตั้งภาพถ่ายสถานที่ติดต่อ และสำนักงานใหญ่ และสำนักงานสาขา (ถ้ามี)
2. สินค้าหรือบริการที่มีลักษณะตรงตามที่ได้มีการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายและเอกสารหลักฐานแสดงที่มาของสินค้าหรือบริการ รวมทั้งเอกสารหลักฐานการได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือตามที่กฎหมายกำหนดในสินค้าหรือบริการ (ถ้ามี)
3. คู่มือการดำเนินธุรกิจขายตรง และแผนการจ่ายผลตอบแทน พร้อมคำอธิบายประกอบแผนการจ่ายผลตอบแทน
4. แบบตัวอย่างเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ
5. แบบตัวอย่างสัญญาระหว่างผู้จำหน่ายอิสระกับผู้ประกอบธุรกิจขายตรง
6. แบบตัวอย่างบัตรประจำตัวผู้จำหน่ายอิสระ/ตัวแทนขายตรง

ผู้เขียนมีความเห็นว่า เพื่อเป็นการสร้างสำนึกที่ดีในการดำเนินธุรกิจขายตรง จึงควรกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงยื่น "จรรยาบรรณทางธุรกิจ" เป็นเอกสาร

ประกอบการพิจารณาด้วย โดยในการพิจารณาให้ถือหลักเกณฑ์ว่า จรรยาบรรณทางธุรกิจนั้น จะต้องมีความมาตรฐานขั้นต่ำตามแนวทางของจรรยาบรรณธุรกิจขายตรงโลก เพราะในปัจจุบัน ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงมักละเลยไม่ให้ความสำคัญกับจรรยาบรรณในการดำเนินธุรกิจ ทั้งที่ จรรยาบรรณธุรกิจขายตรงเป็นแนวทางในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคจากการขายตรงและ ยังเป็นบรรทัดฐานที่ดีในการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง

4.4.2 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการเลิกประกอบธุรกิจ

สืบเนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้มีหนังสือที่ นร 0307/5305 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2549 ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า บริษัท เน็กซ์ วัน จำกัด ได้มีหนังสือแจ้งขอยกเลิกการประกอบธุรกิจขายตรง เนื่องจากผลการดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งตามมาตรา 20 และมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติขายตรง และตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้บุคคลที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจขายตรงหรือธุรกิจ ตลาดแบบตรงต้องยื่นคำขอต่อนายทะเบียนตามมาตรา 38 และหากภายหลังปรากฏว่าผู้ ประกอบธุรกิจขายตรงหรือธุรกิจตลาดแบบตรงรายได้ประกอบธุรกิจไม่เป็นไปตาม พระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจเพิกถอนการจดทะเบียนการประกอบธุรกิจและแจ้ง เป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มิคำสั่ง เพิกถอนตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรงฯ

ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจึงขอหารือปัญหาข้อ กฎหมายจากข้อเท็จจริงดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1. กรณีดังกล่าวนายทะเบียนมีอำนาจเพิกถอนการจดทะเบียนการ ประกอบธุรกิจขายตรงตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรงฯ ได้ หรือไม่

2. กรณีที่บริษัท เน็กซ์ วัน จำกัด ขอยกเลิกการประกอบธุรกิจขาย ตรง โดยแจ้งว่าบริษัทฯ มีผลการดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจึงไม่ประสงค์ที่จะ ประกอบธุรกิจขายตรงอีกต่อไป หากนายทะเบียนไม่มีอำนาจเพิกถอนการจดทะเบียนได้ตาม มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรงฯ แล้ว นายทะเบียนจะใช้ข้อกฎหมาย หรือมีวิธีใดที่จะเพิกถอนการอนุญาตการประกอบธุรกิจขายตรงของบริษัท เน็กซ์ วัน จำกัด ได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา(คณะที่ 3) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าว โดยมีผู้แทน สำนักนายกรัฐมนตรี(สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค)เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่อง อำนาจของนายทะเบียนในการ

อนุญาตให้เลิกประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 เรื่องเสร็จที่ 408/2549 ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง นายทะเบียนสามารถอาศัยอำนาจตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 เพื่อเพิกถอนการจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงของบริษัท เน็กซ์ วัน จำกัด ได้หรือไม่ นั้น มีประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ การที่บริษัท เน็กซ์ วัน จำกัด ขอยกเลิกการประกอบธุรกิจขายตรงโดยอ้างว่าเนื่องจากผลการดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จนั้น เข้าเหตุตามมาตรา 42 ที่จะให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณามาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรงฯ จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้ เมื่อนายทะเบียนพบว่าผู้ประกอบธุรกิจขายตรงรายใดประกอบธุรกิจขายตรงไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ให้นายทะเบียนมีอำนาจเพิกถอนการจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงนั้นได้ ซึ่งคำว่า "ประกอบธุรกิจขายตรงไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้" ย่อมหมายถึง เฉพาะกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรง แต่ไม่รวมถึงกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงประกอบธุรกิจไม่ประสบความสำเร็จหรือขาดทุนและมีความสมัครใจจะเลิกประกอบธุรกิจดังกล่าวเอง นายทะเบียนจึงไม่สามารถใช้อำนาจตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรงฯ เพื่อเพิกถอนการจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงของบริษัท เน็กซ์ วัน จำกัด ได้

ประเด็นที่สอง หากนายทะเบียนไม่สามารถใช้อำนาจตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 เพื่อเพิกถอนการจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงของบริษัท เน็กซ์ วัน จำกัด ได้ นายทะเบียนจะสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายหรือวิธีการอื่นใดในการยกเลิกการประกอบธุรกิจขายตรงของบริษัทดังกล่าวนั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรงฯ ได้กำหนดให้ผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงต้องจดทะเบียนการประกอบธุรกิจดังกล่าวตามมาตรา 20 หรือมาตรา 27 แล้วแต่กรณี และเมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียนแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจก็ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม หากผู้ประกอบธุรกิจไม่ประสงค์จะประกอบธุรกิจอีกต่อไป ก็สามารถยื่นคำขอต่อนายทะเบียน เพื่อขอให้ยกเลิกการจดทะเบียนได้ ดังนั้นเมื่อพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรงฯ ไม่มีบทบัญญัติกำหนดขั้นตอนในการขอเลิกประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง นายทะเบียนในฐานะผู้มีอำนาจรับจดทะเบียนย่อมอาศัยอำนาจในทางบริหารอนุญาตให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงยกเลิกการจดทะเบียนได้ ตามกรณีที่ขอหารือ เมื่อบริษัท เน็กซ์ วัน จำกัด ขอเลิกประกอบธุรกิจขายตรงด้วยความสมัครใจ นายทะเบียนจึงย่อมมีอำนาจอนุญาตให้ยกเลิกการจดทะเบียนของบริษัท เน็กซ์ วัน จำกัด ได้

เมื่อพิจารณาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีของบริษัท เน็กซ์ วัน จำกัด ผู้เขียนมีความเห็นว่า กฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรงของประเทศไทย ยังขาดบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจ โดยผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 เนื่องจากพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า เป็นกฎหมายที่มีลักษณะเดียวกันกับพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรงฯ กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่ออกมาควบคุมกำกับดูแลผู้ประกอบการซื้อขายล่วงหน้า โดยใช้ระบบใบอนุญาตเหมือนกัน และมีบทบัญญัติป้องกันการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับแชร์ลูกโซ่แอบแฝงเช่นเดียวกัน ซึ่งพบว่า พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า มีบทบัญญัติให้ผู้ประกอบการซื้อขายล่วงหน้า ที่ประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจการซื้อล่วงหน้ายื่นคำขออนุญาตเลิกประกอบธุรกิจการซื้อล่วงหน้าต่อเลขาธิการ และเพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของประชาชนหรือเพื่อคุ้มครองลูกค้าหรือผู้ลงทุนให้คณะกรรมการ ก.ส.ล. กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการซื้อขายล่วงหน้า การชำระราคา และการรับมอบ หรือส่งมอบสินค้าเกษตรที่ผู้ประกอบการซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งยื่นคำขออนุญาตเลิกประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติให้แล้วเสร็จ ก่อนที่เลขาธิการจะอนุญาตให้เลิกประกอบธุรกิจเช่นนั้น

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการบังคับใช้กฎหมาย ผู้เขียนเห็นว่า ควรเพิ่มบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ผู้ประกอบการขายตรงและผู้ประกอบการตลาดแบบตรงที่ประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจ และเพื่อขจัดปัญหาทางกฎหมายให้หมดสิ้นไป ควรเพิ่มเติมอำนาจนายทะเบียนในการอนุญาตให้เลิกการประกอบกิจการได้ด้วย

4.4.3 ปัญหาอำนาจของนายทะเบียนในการเพิกถอนการจดทะเบียนประกอบธุรกิจ

มาตรา 42 ได้ให้อำนาจนายทะเบียนในการเพิกถอนการจดทะเบียนประกอบธุรกิจ ในกรณีที่ปรากฏแก่นายทะเบียนในภายหลังว่า ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบการตลาดแบบตรงประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติซึ่งได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

- ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบการตลาดแบบตรง ดำเนินกิจการในลักษณะที่เป็นการชักชวนให้บุคคลเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรงหรือในการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง โดยตกลงว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่าย ซึ่งคำนวณจากผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น

- ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงไม่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามแผนการจ่ายผลตอบแทนของคนที่ได้ยื่นต่อนายทะเบียน
- ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงได้เรียกค่าธรรมเนียมการสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าฝึกอบรมค่าวัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมการขาย หรือค่าธรรมเนียมอื่น ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรงจากผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงที่ไม่ใช่ลูกจ้าง ในอัตราสูงกว่าที่คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงประกาศกำหนด
- ผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงใช้ข้อความในการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- ผู้จำหน่ายอิสระกับผู้ประกอบธุรกิจขายตรงได้ทำสัญญาเป็นหนังสือโดยไม่มีรายละเอียดตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มี
- ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงไม่ยอมซื้อสินค้า วัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมการขายชุดคู่มืออุปกรณ์ส่งเสริมธุรกิจที่ซื้อไปจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงนั้นตามราคาและผู้จำหน่ายอิสระได้จ่ายไปภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้จำหน่ายอิสระใช้สิทธิคืน
- ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงเข้าไปขายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้บริโภคก่อน หรือได้รับอนุญาตจากผู้บริโภคแต่ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงได้กระทำการรบกวนหรือก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้บริโภค หรือไม่แสดงบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรผู้จำหน่ายอิสระซึ่งออกโดยผู้ประกอบธุรกิจขายตรง
- ผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง ไม่ส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้บริโภค
- ผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรง หรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง ส่งมอบเอกสารซื้อขายสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้บริโภค โดยมีคำรับประกันสินค้าหรือบริการที่ไม่ได้จัดทำเป็นภาษาไทยและไม่มีการระบุถึงสิทธิของผู้บริโภคในการเรียกร้องสิทธิตามคำรับประกัน
- ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงแผนการจ่ายผลตอบแทนให้นายทะเบียนทราบ

พิจารณาจากอำนาจของนายทะเบียนในการเพิกถอนการจดทะเบียนประกอบธุรกิจข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า เพื่อให้เกิดผลในการติดตามสอดส่องพฤติการณ์ในการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง นอกจากกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงประกอบธุรกิจไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติแล้ว ควรกำหนดเพิ่มเติมให้อำนาจนายทะเบียนในการเพิกถอนการจดทะเบียนประกอบธุรกิจในกรณีต่อไปนี้ด้วย

- กรณีที่ไม่แจ้งการย้ายสถานประกอบการไปยังสถานที่อื่นภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งเห็นควรกำหนดเป็นภายใน 15 วัน
- กรณีที่ไม่ประกอบธุรกิจภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด
- กรณีที่ไม่อาจแสดงหลักฐานการดำเนินธุรกิจต่อนายทะเบียนได้

4.4.4 ปัญหาการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบ

การระดมเครือข่ายโดยมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรง เป็นรูปแบบและวิธีการฉ้อโกงประชาชน โดยการนำแชร์ลูกโซ่มาแอบแฝงกับธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีกฎหมายควบคุมและกำกับดูแล ได้แก่ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 และได้มีการกำกับดูแลมิให้เกิดการระดมเงินนอกระบบที่ผิดกฎหมายในธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง อันเป็นช่องทางนำไปสู่การกระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน โดยการบัญญัติห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง ดำเนินกิจการในลักษณะที่เป็นการชักชวนให้บุคคลเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรงหรือในการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง โดยตกลงว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าว ซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น หรือที่เรียกว่า ความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบ

จากการศึกษาพบว่า ในการปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าว มีปัญหาและอุปสรรคทั้งด้านการสืบสวนสอบสวนที่จำเป็นต้องใช้วิธีพิเศษ การขาดมาตรการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญของผู้ปฏิบัติงาน รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.4.4.1 การสืบสวนสอบสวนคดีอาญา

จากการศึกษาพบว่า ความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบเป็นความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ เนื่องจากในการดำเนินคดีธุรกิจแชร์ลูกโซ่แอบแฝงการขายตรงมักจะเกี่ยวข้องกับเอกสารจำนวนมากมีทั้งเอกสารประกอบการสมัครเป็นสมาชิกหรือสมัครเข้า

ร่วมลงทุน เอกสารทางการบัญชี หลักฐานการเป็นสมาชิกและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานต้องใช้เวลาานานที่จะคัดแยกเอกสารและต้องใช้เวลาในการตรวจพิสูจน์ อีกทั้งมีการทำลายพยานหลักฐานอย่างรวดเร็ว

นอกจากนั้น ยังพบปัญหาด้านการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยเฉพาะในเรื่องของความร่วมมือ เพราะในขณะที่เจ้าพนักงานต้องการได้ข้อเท็จจริงและเอกสารจากผู้เสียหายมาประกอบเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เพราะส่วนใหญ่แล้ว ผู้เสียหายมักเป็นบุคคลที่ทราบเรื่องและใกล้ชิดกับพฤติกรรมหลอกลวงมากที่สุด แต่ผู้เสียหายส่วนใหญ่มักไม่ให้ความร่วมมือแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ เพราะเหตุที่ตนเป็นผู้เสียหายจากการถูกหลอกลวง จนทำให้เสียทรัพย์สินไป จึงมีความหวังที่จะได้เงินคืน จึงไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อเท็จจริงแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ เพราะทราบว่าหากมีการจับกุมบริษัทที่ประกอบธุรกิจแชร์ลูกโซ่แล้ว โอกาสที่ตนจะได้เงินคืนย่อมมีน้อย สาเหตุของการไม่ให้ความร่วมมือ อาจสืบเนื่องมาจากตัวผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อ อาจมีสถานะเป็นผู้กระทำความผิดด้วย เพราะอาจเป็นผู้ชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมในธุรกิจแชร์ลูกโซ่แอบแฝงการขายตรงด้วย เช่น การเป็นแม่ทิม หรือหัวหน้าสาย ซึ่งเป็นลักษณะของแชร์ลูกโซ่มักจะใช้เหยื่อไปล่อเหยื่อมาอีกทีหนึ่ง การชดเชยจึงมักจะชดเชยไปสู່เหยื่อที่ใกล้ที่สุด ผู้เสียหายอาจเกรงว่าตนจะตกเป็นผู้ต้องหาจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องพบว่า ผู้เสียหายส่วนใหญ่จะใช้วิธีหลบเลี่ยง ไม่มาพบ ไม่มาให้ปากคำ ซึ่งทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานทำได้ยากขึ้น

จากลักษณะความผิดดังกล่าว จะเห็นว่า ความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบฯ เป็นความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน และมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนของประเทศ ตลอดจนความมั่นคงของประเทศ เนื่องจากมีผู้เสียหายและมีมูลค่าความเสียหายเป็นจำนวนมาก และได้กระทำในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวน สอบสวนและปราบปรามการกระทำความผิดที่มีลักษณะพิเศษ โดยใช้วิธีการสอบสวนที่มีการพัฒนาระบบรูปแบบและมาตรการพิเศษในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม โดยบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ และเพื่อให้สอดคล้องกับบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกันในการสนับสนุนการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2550 ซึ่งกำหนดให้ในกรณีที่มีเรื่องร้องทุกข์เข้าสู่ระบบเรื่องของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและเมื่อได้ทำการไต่สวนวินิจฉัยว่ามีมูลความผิดตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 มาตรา 19 และการกระทำความผิดดังกล่าวมีพฤติการณ์ในลักษณะเชื่อมโยงเป็นความผิดตามพระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติมและเข้าข่ายเป็น

การกระทำที่ครอบงำประกอบความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ประกอบกับมาตรา 343 สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะส่งสำเนารายงานการไต่สวนข้อเท็จจริงให้ สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ ดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทั้งสามดังกล่าวต่อไป รวมทั้งสนับสนุนความร่วมมือในด้านอื่น ๆ เพื่อให้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามธุรกิจแชร์ลูกโซ่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรเพิ่มเติมให้ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรงเป็นคดีความผิดตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

4.4.4.2 การดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

ความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรงถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เพราะถือเป็นการฉ้อโกงประชาชนในรูปแบบหนึ่ง ที่ผู้กระทำความผิดได้รับผลตอบแทนสูง เพราะเป็นการระดมเงินนอกระบบ ในลักษณะของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่แอบแฝงการขายตรง ตัวอย่างเช่น กรณีของบริษัท กรีนแพลนเนท 108 คอร์ปอเรชั่น จำกัด ที่มีผู้เสียหายเกือบ 50,000 ราย และมีมูลค่าความเสียหายกว่า 1,000 ล้านบาท หรือในกรณีของบริษัท อีซีเน็ตเวิร์ค มาร์เก็ตติ้ง จำกัด ที่มีสมาชิกเครือข่ายมากกว่า 100,000 คนทั่วประเทศ ผู้เสียหายมากกว่า 20,000 ราย มีมูลค่าเงินหมุนเวียนนับพันล้านบาท และเป็นที่น่าอนว่า ผู้กระทำความผิดจะนำรายได้จากการกระทำความผิดเหล่านี้กลับไปใช้เป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ ต่อไป และรัฐไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ เพราะความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบไม่ใช่ความผิดมูลฐานตามที่กฎหมายกำหนด อันเป็นความผิดเบื้องต้นที่ทำให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งอาชญากรนำมาฟอกเงินในภายหลัง ทำให้ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ แม้จะทราบว่ามีกระทำความผิดเกิดขึ้นและได้นำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นไปทำการฟอกเงิน และนอกจากจะไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินได้แล้ว ยังไม่สามารถดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้เช่นกัน เนื่องจากไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน จนเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากการถูกลงโทษและทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก็ไม่ต้องถูกดำเนินการตามกฎหมาย ส่งผลให้รัฐไม่สามารถตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไปสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้

ดังนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากได้กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรงเป็นความผิดมูล

ฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว จะทำให้สามารถนำมาตรการต่างๆ ในกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้แก่เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดประเภทนี้ อันเป็นการตัดวงจรอาชญากรรมให้ลดน้อยลง เนื่องจากอาชญากรจะหมดแรงจูงใจในการประกอบอาชญากรรม เพราะคนไม่ได้รับประโยชน์อันใดจากการกระทำความผิด ส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับเงินนอกระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.4.5 ปัญหาความเชี่ยวชาญของพนักงานเจ้าหน้าที่

การดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรง หรือแชร์ลูกโซ่ที่แอบแฝงการขายตรงนั้น ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เช่น ต้องมีความรู้ด้านการบัญชี เศรษฐศาสตร์การเงิน ทั้งนี้ เพื่อความรวดเร็วและความถูกต้องในการตรวจเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพราะในคดีประเภทนี้จะประกอบด้วยพยานเอกสารที่เป็นเอกสารและข้อมูลการเงินเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ เพราะในการเข้าตรวจค้นหรือยึดเอกสารอาจพบเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ หากพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าใจอังกฤษได้เป็นอย่างดีแล้ว จะสามารถรู้ได้ทันทีว่าเป็นเอกสารที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือไม่ ถ้าเป็นก็สามารถยึดได้ทันที และยังสามารถติดตามสาวไปถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้ในทันที ทำให้มีความต่อเนื่องในการติดตามพยานเอกสาร

ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การสับเปลี่ยนโยกย้ายหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานบ่อยครั้งในหน่วยงาน ทำให้ขาดความต่อเนื่องในระบบงาน ส่งผลให้สูญเสียโอกาสในการสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะคดีไป ซึ่งบุคคลที่เข้ามารับตำแหน่งหน้าที่ใหม่ อาจจะยังขาดความรู้ความชำนาญ หรืออาจจะต้องใช้เวลาในการศึกษาระบบงานอีกระยะหนึ่ง ทำให้การบังคับใช้กฎหมายในความผิดดังกล่าวเกิดความล่าช้า ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน

4.4.6 ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษ

ในส่วนของปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษนั้น ก่อนที่จะได้กล่าวถึงปัญหาในเรื่องของฐานความผิด อัตราโทษจำคุกและอัตราโทษปรับนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการศึกษาวิเคราะห์ ผู้เขียนได้สรุปรายละเอียดของฐานความผิดตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 และบทกำหนดโทษ ดังตารางต่อไปนี้

4.4.6.1 ตารางสรุปฐานความผิดและบทกำหนดโทษตามกฎหมายว่าด้วย
การขายตรงและตลาดแบบตรง

มาตรา	ฐานความผิด	บทกำหนดโทษ
45	<p>ขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 5 หรือ</p> <p>ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการขายตรงหรือตลาดแบบตรง หรือคณะอนุกรรมการ ที่สั่งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้อธิบายเท็จจริง คำอธิบายคำแนะนำ หรือความเห็นหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือสิ่งอื่นใดมาเพื่อประกอบการพิจารณา</p>	<p>จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>
46	<p>ผู้ประกอบการขายตรงหรือผู้ประกอบการตลาดแบบตรง ดำเนินกิจการในลักษณะที่เป็นการชักชวนให้บุคคลเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรงหรือในการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง โดยตกลงว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่าย ซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น</p>	<p>จำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินห้าแสนบาท</p>
47	<p>ผู้ประกอบการขายตรงหรือผู้ใดประกอบการตลาดแบบตรง โดยมีได้ขอและรับการจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงจากนายทะเบียน</p>	<p>จำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่</p>
48	<p>ผู้ประกอบการขายตรงไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการจ่ายผลตอบแทนของตนที่ได้ยื่นต่อนายทะเบียน</p>	<p>ปรับไม่เกินสามแสนบาท</p>

49	<p>ผู้ประกอบการขายตรงได้เรียกค่าธรรมเนียมการสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าฝึกอบรม ค่าวัสดุอุปกรณ์ ส่งเสริมการขาย หรือค่าธรรมเนียมอื่น ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรงจากผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงที่ไม่ใช่ลูกจ้าง ในอัตราสูงกว่าที่คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงประกาศกำหนด หรือ</p>	<p>จำกัดไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ</p>
50	<p>ผู้ประกอบการตลาดแบบตรงใช้ข้อความในการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง</p>	<p>จำกัดไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ</p>
50	<p>ผู้จำหน่ายอิสระกับผู้ประกอบการขายตรงได้ทำสัญญาเป็นหนังสือโดยไม่มีรายละเอียดตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มี หรือ</p>	<p>ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท</p>
51	<p>ผู้ประกอบการขายตรงไม่ยอมซื้อสินค้า วัสดุ อุปกรณ์ส่งเสริมการขายชุดคู่มืออุปกรณ์ส่งเสริมธุรกิจที่ซื้อไปจากผู้ประกอบการขายตรงนั้นตามราคาที่ผู้จำหน่ายอิสระได้จ่ายไปภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้จำหน่ายอิสระใช้สิทธิคืน</p>	<p>ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท</p>
51	<p>ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงเข้าไปขายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้บริโภคก่อนหรือได้รับอนุญาตจากผู้บริโภคแต่ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงได้กระทำการรบกวนหรือก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้บริโภค หรือไม่แสดงบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรผู้จำหน่ายอิสระซึ่งออกโดยผู้ประกอบการขายตรง หรือ</p>	<p>ปรับไม่เกินสามหมื่นบาท</p>

	<p>ผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรงหรือผู้ประกอบการ ธุรกิจตลาดแบบตรง ไม่ส่งมอบเอกสารการซื้อขาย สินค้าหรือบริการให้แก่ผู้บริโภค หรือ</p>	<p>ปรับไม่เกินสามหมื่นบาท</p>
52	<p>ผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรง หรือผู้ประกอบการ ธุรกิจตลาดแบบตรง ส่งมอบเอกสารซื้อขายสินค้า หรือบริการให้แก่ผู้บริโภค โดยมีคำรับประกันสินค้า หรือบริการที่ไม่ได้จัดทำเป็นภาษาไทยและไม่มีการ ระบุถึงสิทธิของผู้บริโภคในการเรียกร้องสิทธิตาม คำรับประกัน</p>	<p>ปรับไม่เกินสามหมื่นบาท</p>
53	<p>ผู้ประกอบการขายตรงไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลง แผนการจ่ายผลตอบแทนให้นายทะเบียนทราบ</p>	<p>ปรับไม่เกินสามแสนบาท</p>
54	<p>ผู้ที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพ้น โทษแล้วยังไม่ครบห้าปี ได้กระทำความผิดต่อ พระราชบัญญัตินี้</p>	<p>ต้องระวางโทษเป็นสองเท่า ของโทษที่กำหนดไว้สำหรับ ความผิดนั้น</p>
54	<p>ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตาม พระราชบัญญัตินี้ เป็นนิติบุคคลให้กรรมการ ผู้จัดการ ผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการ ดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น</p>	<p>ต้องรับโทษตามที่กฎหมาย กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตน มิได้มีส่วนในการกระทำ ความผิดของนิติบุคคลนั้น</p>

แต่อย่างไรก็ดี บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กรณีตาม มาตรา 46 (กรณีความผิดฐานระดมเครือข่ายโดยมิชอบตามมาตรา 19) ให้คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรง มีอำนาจเปรียบเทียบได้ และในการนี้ให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบได้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรือเงื่อนไขประการใด ๆ ให้แก่ผู้ได้รับมอบหมายตามที่เห็นสมควรก็ได้ (มาตรา 55 วรรค 1)

และภายใต้บังคับของบทบัญญัติตามมาตรา 55 วรรค 1 ในการสอบสวนถ้าพนักงานสอบสวนพบว่า บุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และบุคคลนั้นยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องมายังคณะกรรมการขายตรงและตลาด

แบบตรง หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายให้มีอำนาจเปรียบเทียบภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ (มาตรา 55 วรรค 2) และเมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา 55 วรรคท้าย)

4.4.6.2 การเพิ่มเติมฐานความผิด

เนื่องจากปัจจุบันพบว่าการประกอบธุรกิจแชร์ลูกโซ่แอบแฝงการขายตรง มักจะไม่มีสถานที่ของบริษัทเป็นการถาวร แต่จะใช้วิธีเช่าสถานที่เพื่อดำเนินการชั่วคราว พอดำเนินการหลอกลวงได้เหยื่อจำนวนหนึ่ง ก็จะปิดกิจการหนีไป และย้ายไปเช่าสถานที่แห่งใหม่เพื่อเปิดดำเนินการในรูปแบบเดิมอีก จึงมีความเห็นว่า ควรบัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุมถึงผู้ให้เช่าสถานที่ในการประกอบธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่แอบแฝงการขายตรงด้วย คือ ให้ผู้ให้เช่าที่รู้ว่าผู้เช่าใช้สถานที่ของตนในการกระทำความผิดรับผิดร่วมกับนิติบุคคลสำหรับความผิดนั้น ๆ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น ซึ่งเหตุผลที่น่าข้อสันนิษฐานมาใช้กับผู้ให้เช่าสถานที่นั้น เนื่องจากโทษของผู้ให้เช่าสถานที่ในฐานะผู้สนับสนุนช่วยเหลือในการกระทำความผิดตามมาตรา 19 ของพระราชบัญญัติประกอบมาตรา 86 แห่งประมวลกฎหมายอาญา คือ รั้งโทษเพียง 2 ใน 3 ของความผิดเท่านั้น จึงควรแก้ไขให้ต้องรับโทษหนักขึ้น คือ ต้องระวางโทษเท่าตัวการ ทั้งนี้ เพื่อปราบปรามอาชญากรรมที่เกี่ยวกับการระดมเครือข่ายในธุรกิจขายตรง ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่เป็นช่องทางนำไปสู่ความผิดฐานกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย

4.4.6.3 อัตราโทษจำคุก

ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ความผิดที่สำคัญและเป็นปัญหามากที่สุดในการบังคับใช้กฎหมายขายตรงและตลาดแบบตรง คือ ความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายตามมาตรา 19 ที่กำหนดห้ามผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงดำเนินการในลักษณะที่เป็นการชักชวนให้บุคคลเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรงหรือในการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง โดยตกลงว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่าย ซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น อันเข้าข่ายการประกอบธุรกิจแชร์ลูกโซ่ และผู้กระทำความผิดดังกล่าวมีโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินห้าแสนบาทตามมาตรา 46

เมื่อพิจารณาบทกำหนดโทษดังกล่าวพบว่า อัตราโทษจำคุกยังต่ำเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับพระราชกำหนดการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527

ที่ได้บัญญัติโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 4 และมาตรา 5 คือ “ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาทและปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่” ทั้งที่พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายที่มุ่งปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับเงินนอกระบบเช่นเดียวกันกับพระราชกำหนดฯ และมีลักษณะการกระทำความผิดที่ใกล้เคียงกัน และในประการสำคัญกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ มีเหตุผลและความจำเป็นในการตรากฎหมายมาจากปัญหาที่ใกล้เคียงกัน นั่นคือ การป้องกันและปราบปรามการระดมเงินนอกระบบในลักษณะของการฉ้อโกงประชาชน ซึ่งเป็นความผิดที่ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปในฐานะผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ และก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม ทำให้รัฐต้องออกกฎหมายมาควบคุม

ผู้เขียนมีความเห็นว่า เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่าย จำเป็นต้องกำหนดโทษจำคุกไว้สูงพอสมควร เพื่อให้บุคคลเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด เพราะหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก โดยแก้ไขอัตราโทษจำคุกจาก “ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี” เป็น “ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี” เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

4.4.6.4 อัตราโทษปรับ

เมื่อพิจารณาในส่วนของอัตราโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายตามมาตรา 19 ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องระวาง “..โทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท” ตามมาตรา 46 แล้ว พบว่า อัตราโทษปรับดังกล่าวยังต่ำเกินไป เมื่อเทียบกับความเสียหายที่เกิดจากการประกอบธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่แอบแฝงการขายตรง เห็นได้จากความเสียหายในหลายกรณี อาทิเช่น บริษัท กรีนแพลนเนท 108 คอร์ปอเรชั่น จำกัด ที่มีมูลค่าความเสียหายกว่า 1,000 ล้านบาท หรือบริษัท ร่วมทุนค้าปลีก จำกัด ที่มีผู้เสียหายตกเป็นเหยื่อแชร์ข้าวสาร ประมาณ 200 คน มีความเสียหายเบื้องต้น 90 ล้านบาท หรือบริษัท อีซีเน็ตเวิร์ค มาร์เก็ตติ้ง จำกัด ที่มีมูลค่าหาหมุนเวียนนับพันล้านบาท เป็นต้น ซึ่งมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีจำนวนสูงและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก

อีกทั้ง เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราโทษปรับที่กำหนดไว้ในพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ อันเป็นกฎหมายที่มีลักษณะใกล้เคียงกันดังที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อก่อน ซึ่งกำหนดโทษปรับสำหรับผู้กระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 คือ “มีโทษปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาทและปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่” แล้ว พบว่า อัตราโทษปรับใน

2 ความผิดดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกัน ทั้งในเรื่องจำนวนเงินค่าปรับ และการกำหนดเพดานชั้นสูงและชั้นต่ำของโทษปรับ โดยพบว่าโทษปรับในความผิดตามพระราชบัญญัติฯ มีอัตราที่ต่ำกว่าพระราชกำหนดฯ และมีเพียงเพดานโทษปรับชั้นสูง ไม่มีเพดานโทษปรับชั้นต่ำกำหนดไว้ และไม่มีกำหนดโทษปรับรายวันกับผู้กระทำความผิด

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรมีการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับอัตราโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบฯ โดยการกำหนดเพดานโทษปรับชั้นต่ำและชั้นสูง เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ตามสมควร หรือเพื่อการลงโทษที่เหมาะสมกับความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้น ทั้งนี้ อัตราโทษปรับที่มีความเหมาะสมสมควรจะสอดคล้องกับพระราชกำหนดฯ และควรกำหนดให้มีการนำมาตรการลงโทษปรับผู้กระทำความผิดแบบรายวันมาใช้บังคับด้วย เนื่องจากเป็นมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในทางสากล โดยเห็นควรแก้ไขอัตราโทษปรับเป็นอย่างเดียวกัน กล่าวคือ “ระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่”

4.4.6.5 มาตรการบังคับโทษปรับกับนิติบุคคล

จากการศึกษาพบว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบนี้ โดยมากจะกระทำในรูปของนิติบุคคล เพราะมีความน่าเชื่อถือมากกว่าบุคคลธรรมดา โดยเมื่อนิติบุคคลได้กระทำความผิดขึ้น โทษตามพระราชบัญญัติที่สามารถจะลงแก่นิติบุคคลได้มีเพียงโทษปรับเท่านั้น เนื่องจากนิติบุคคลเป็นสิ่งสมมติ ไม่มีตัวตน ทำให้โดยสภาพแล้ว ไม่อาจลงโทษจำคุกนิติบุคคลได้ และกฎหมายได้กำหนดระยะเวลาในการชำระค่าปรับให้เสร็จสิ้นภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา หากนิติบุคคลไม่มีเงินพอที่จะชำระค่าปรับ จะต้องถูกศาลยึดทรัพย์แทนค่าปรับต่อไป ดังนั้น จึงควรพิจารณาถึงมาตรการเสริมการลงโทษปรับ เพื่อให้การบังคับโทษต่อกนิติบุคคลมีประสิทธิภาพมาก โดยมาตรการหนึ่งที่ศาลควรหยิบยกมาใช้ในกรณีที่ศาลลงโทษนิติบุคคลให้ชำระค่าปรับ คือ การอนุญาตให้ผ่อนชำระค่าปรับ โดยการยินยอมให้มีการผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวดๆ ตามจำนวนเงินและระยะเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีกว่าการบังคับค่าปรับโดยวิธียึดทรัพย์แทนค่าปรับ เพราะการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับกับนิติบุคคล จะมีผลกระทบต่อกิจการและทรัพย์สินของบริษัท และต่อผู้ถือหุ้นของบริษัทที่ไม่ได้รู้เห็นในการกระทำความผิดด้วย ดังนั้น การเปิดโอกาสให้นิติบุคคลผ่อนชำระค่าปรับได้ จะช่วยเยียวยาความเสียหายในเบื้องต้นได้

ในอดีตศาลไทยเคยนำวิธีการผ่อนชำระค่าปรับมาใช้กับกรณีนิติบุคคล กล่าวคือ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1579/2521 “นิติบุคคลถูกกักขังแทนค่าปรับไม่ได้ การขอ

ผ่อนชำระค่าปรับถือว่าจำเลยไม่ชำระค่าปรับไม่ได้ ศาลผ่อนผันให้จำเลยชำระค่าปรับชำระเร็วเพียงใดแล้วแต่ดุลพินิจตามความยุติธรรมและเหมาะสมการยึดทรัพย์อาจทำได้ภายใน 5 ปี ตามมาตรา 99 ไม่เป็นการขยายเวลาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 ซึ่งใช้สำหรับกฎหมายวิธีพิจารณาความนำมาใช้กับกฎหมายสารบัญญัติไม่ได้ ศาลกำหนดให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวดๆ แต่เมื่อครบปีที่ 4 ให้จำเลยหาธนาคารมาค้ำประกันโดยให้จำเลยทำทัณฑ์บนไว้ ” ซึ่งศาลได้วินิจฉัยโดยใช้ดุลพินิจตามความเหมาะสมของผู้กระทำความผิดเป็นราย ๆ ไป โดยคำนึงถึงการได้รับชำระค่าปรับและผลแห่งความเสียหายที่จะเกิดขึ้นเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อผู้ถือหุ้น ความเสียหายต่อระบบการเงินภายในประเทศ ความเสียหายต่อเจ้าหน้าที่ ความเสียหายต่อพนักงานของบริษัทจำเลยและครอบครัว และผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทั่วไปตลอดจนบรรยากาศในการลงทุน ผู้เขียนจึงเห็นว่า มาตรการผ่อนชำระค่าปรับเป็นมาตรการที่จะช่วยเสริมการลงโทษปรับให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นั่นคือ การได้รับชำระค่าปรับครบถ้วนตามคำพิพากษา

แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อพิจารณาว่าการนำวิธีการผ่อนชำระค่าปรับมาใช้ จะทำให้ลักษณะความเป็นโทษทางอาญาเสียหรือขัดกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษหรือไม่ เนื่องจากกฎหมายมุ่งบังคับใช้โทษทางอาญาก็เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวและเจตนาสำนึกของโทษปรับ ก็คือ การบังคับกับทรัพย์สิน โดยการทดแทนให้แก่รัฐเนื่องจากการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าการลงโทษปรับผู้กระทำความผิดเป็นการบังคับที่มีลักษณะเป็นผลร้ายที่ผู้กระทำความผิดได้รับเนื่องจากการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาอยู่แล้ว การผ่อนชำระค่าปรับไม่ได้ทำให้ลักษณะดังกล่าวเสียไปแต่อย่างใด เพียงแต่เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้การบังคับโทษปรับบรรลุตรงตามวัตถุประสงค์ หมายถึง ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษปรับ ก็ต้องเสียค่าปรับ มิใช่โดนยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับ หรือถูกกักขังแทนค่าปรับ อันเป็นวิธีบังคับโทษปรับที่ไม่ต้องตรงความประสงค์ แต่หากนำวิธีการผ่อนชำระค่าปรับมาใช้ จะทำให้ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษปรับสามารถที่จะชำระค่าปรับต่อศาลได้ครบถ้วน

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรกำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลและไม่มีเงินพอที่จะชำระค่าปรับผ่อนชำระค่าปรับได้ โดยกำหนดให้ชำระค่าปรับเป็นงวดๆ ในจำนวนที่แน่นอนและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ อาจอยู่ภายใต้เงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ และหากปรากฏต่อมาว่าฐานะทางเศรษฐกิจของนิติบุคคลดีขึ้น หรือนิติบุคคลนั้นผิดนัดไม่ยอมชำระค่าปรับตามงวดที่กำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนคำสั่งอนุญาตนั้นเสียและบังคับค่าปรับได้ทันที ซึ่งการนำวิธีการผ่อนชำระค่าปรับมาใช้ นอกจากจะสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ในการลงโทษปรับ กล่าวคือ การบังคับ

เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าปรับ ได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องบังคับค่าปรับ ทำให้รัฐมีงบประมาณเพิ่มขึ้นจากค่าปรับที่เรียกเก็บได้อีกด้วย